

Profesorul Ion Maghiero-între cariera științifică și destinul familiei sale

Cornel Șomîcu

Motto:

„Știința este dinamică, trăiește, evoluează continuu. Pentru ea scopul este asemenea orizontului pentru navigator: totdeauna în zare dar niciodată atins – nu pentru că e prea departe – dar pentru că se reînoiește mereu, fugind înainte. Și e bine să fie așa, căci numai astfel oamenii pot duce la bun sfârșit întrprinderi de acestea seculare, fiecare generație fiind susținută de iluzia continuă că vede ținta și că e aproape s-o ajungă. ...Dacă n-ar fi decât mulțumirea simțului nostru estetic și ridicarea spiritului în sfere senine și tot ar face (merita, n.n.) ca omenirea să-și propună contemplarea armoniei divine a Universului”.

Ion Maghiero

Rezumat

Nepot direct al marelui general pașoptist Gheorghe Magheru, profesorul Ion Maghiero a fost un universitar renumit în domeniul fizicii dar și cel care a reluat legăturile acestei familii cu Gorjul străbunilor. Datorită lui Ion Maghiero în deceniul patru al secolului trecut înregistrăm câteva realizări de excepție privind memoria ilustrei familii, cum ar fi identificarea în 1934 în Cimitirul Orașului Târgu-Jiu a mormintelor generalului și a fiului său, Ghiță, căzute în paragină dar și un serial de istorie a familiei publicat în săptămânalul „GORJANUL”. De menționat că toate articolele publicate de Ion Maghiero s-au făcut pe seama unor documente din arhiva familiei. Poate că autoritățile din Gorj ar trebui să se gândească dacă personalitatea lui Ion Maghiero nu ar trebui să facă parte din pantheonul cultural al Gorjului iar măcar o instituție școlară să îi poarte numele.

Unul dintre cei mai importanți reprezentanți ai familiei Magheru, unul dintre deschizătorii de drumuri în predarea Fizicii la nivel universitar, Ion Maghiero a fost omul unui destin excepțional. Pe parcursul a circa trei decenii (1907-1938) a reușit să atingă culmile academice dar, în mod absolut necesar, și-a făcut datoria către familia sa cu origini istorice. La jumătatea perioadei interbelice puțini își mai aminteau în Gorjul natal despre familia Magherilor,

cea care marcaseră, mai mult sau mai puțin, o epocă istorică. Pentru gorjeni, Ion Maghiero e în primul rând important pentru descoperirile pe care le-a făcut în Gorj privind istoria familiei sale.

Astfel, începând cu 1935, Ion Maghiero a stat foarte mult în Gorj, fotografiind vechile ctitorii ale Magherilor, portretele votive ale strămoșilor sau alte monumente care au avut legătură cu istoria familiei. A avut o legătură strânsă cu Jean Bărbulescu, directorul săptămânalului GORJANUL, la îndemnul căruia a început să publice diferite documente moștenite de la tatăl său, colonelul Romulus Magheru, ultimul născut al generalului Magheru. Aceste documente se cifrau la câteva zeci de mii de piese și constau în acte, zapise, scrisori, titluri de proprietate, multe dintre ele cercetate și chiar valorificate de Ion Maghiero.

În 1936, Ion Maghiero publica în săptămânalul „Gorjanul” un articol funerar, de fapt o cuvântare rostită la înmormântarea unui coleg și prieten gorjean, profesorul inginer Ștefan Drăgănescu (Mecanică), decedat în 1935. În anii următori a publicat 17 materiale despre Istoria Magherilor, documente inedite fără de care problematica ar fi fost foarte săracă. Tot de Gorj s-a legat și sfârșitul profesorului Ion Maghiero, acesta a murit pe neașteptate la 25 octombrie 1938, în urma unei intoxicații cu alimente alterate (servise masa în restaurantul gării Filiași, venind de la Cojani spre Timișoara). Nu a mai avut satisfacția să primească personal de la regele Carol al II-lea Ordinul COROANA ROMÂNIEI în grad de Cavaler ce îi fusese atribuit prin decretul suveranului nr. 1829, din 10 mai 1938, ceremonia fiind prevăzută să se desfășoare în toamna anului 1938.¹

Trebuie lămurită ortografia numelui cu „i” și nu cu „e” cum se scrie în prezent numele celebrei familii, această variantă fiind promovată chiar de marele fizician. Documentele de naștere vorbesc de două prenume, Ion și Petru, dar în majoritatea documentelor se întâlnește doar primul². De asemenea, formula „Ioan”, extrem de uzitată în epocă, nu este corectă, deși o întâlnim de mai multe ori în diverse materiale dedicate urmașului Magherilor. Vlad Magheru, urmașul direct al lui Ion Maghiero, ne-a declarat că marele fizician a mers pe o asemenea ortografie deoarece generalul pașoptist obișnuia să se semneze „Maghiero”. Potrivit informațiilor oferite de profesorul Nicolae Bărbulescu³, Ion Maghiero s-a trecut astfel și pe coperta tezei sale de doctorat în fizică.

Ion Petru Maghiero a fost primul născut al familiei Romulus Maghiero-Ana Ghica și a venit pe lume la 28 ianuarie 1888. Era zodia Vărsătorului de lumină spirituală, care s-a adevărit în viața sa. Nu putem să nu remarcăm faptul că a avut doi bunici cu mari realizări în istoria națională, generalul pașoptist

1 Șomîcu, Cornel, Ion Maghiero, un deschizător de drumuri, în VERTICAL, nr. 247, 20 octombrie 2010

2 În „buletinul de naștere” numele atribuite sunt Ion și Petru iar prenumele este scris *Maghiero*, cu *i*. În toate împrejurările, el însuși și-a declarat identitatea prin Ion Maghiero.

3 Bărbulescu, Nicolae, Fizicianul Ion Maghiero-comunicare ținută la Academia Română în sedința din 22 noiembrie 1975 a secției de istoria științelor.

Gheorghe Magheru și prietenul său, Ion Ghica, revoluționar pașoptist, scriitor și economist cu realizări notabile. Tatăl său, Romulus Magheru, ultimul născut al generalului Gheorghe Magheru, a urmat o carieră militară. În 1890 a fost chemat la Marele Stat Major de la București, ca membru al Comitetului Consultativ. În 1891 a fost înălțat la rangul de colonel, încredințându-i-se comanda Regimentului 1 Artilerie cu sediul la Craiova. Așa va lua contact copilul Ion Maghieru cu Oltenia strămoșilor săi.

Acesta a urmat primele două clase primare la Craiova iar pe următoarele la București, după garnizoanele tatălui său. La București a învățat la liceul particular Sfântul Gheorghe (clasele I-IV), apoi la Liceul „Mihai Viteazul”, secția reală (clasele V-VII), finalizând această etapă din viața lui la Liceul „Matei Basarab”. La finalizarea liceului, în 1905, cu media 7,80, îl vom găsi ca student la Facultatea de Științe, Secția Fizico-chimică.

Întorcându-ne la familia lui Ion Maghieru, se spune că pentru a face posibilă uniunea matrimonială Magheru-Ghica, tatăl său a renunțat la o relație de dragoste cu Amanda Forsberg, prim-balerină la Opera din Berlin, o suedeză foarte frumoasă, cu care avea deja un copil, Georg Magero. După doar 10 ani de căsătorie, în 1897, Romulus murea la vârsta de 50 de ani, lăsându-și soția cu 5 copii destul de mici dar care au primit o bună educație din partea mamei lor, chiar dacă a avut de înfruntat greutăți nenumărate. Doar doi băieți din trei au supraviețuit, Ion și George, personalități care s-au dovedit demne să poarte numele Magherilor. Ion Magheru a fost un profesor universitar de fizică care a revoluționat această disciplină, George Magheru a devenit medic cercetător microbiolog și un mare poet al iubirii, cu lucrări publicate.⁴

Și despre căsătoria lui Ion Maghieru, fiul său, cu Ioana Anghel, o femeie simplă dedicată familiei se pot spune multe. Vlad Magheru, ultimul supraviețuitor al familiei, spune că a fost o relație nefericită pornită de la prejudecăți sociale, Ioana Anghel plătind cu viața promisiunea soțului față de mama sa că nu va avea copii cu ea. După patru ani de la moartea primei sale soții, Ion Maghieru se va recăsători din dorința de a avea urmași cu o fată cu școală și educație, din fosta Austro-Ungarie. Vlad Magheru, rodul acestei relații, o consideră și acum cel puțin nefericită pentru destinul familiei.

Tânărul Ion Maghieru își va face un debut fulminant în viața publică pe când nu avea 19 ani. Astfel, s-a solidarizat cu țărani asupriți și a publicat în „Neamul Românesc” al lui Nicolae Iorga din 30 septembrie 1907 o scrisoare de protest și acuzare semnată: „Ion Maghieru-student în științe”. Scrisoarea intitulată „Destăinuire nouă despre împușcarea țăranilor” a apărut în nr. 43 al amintitei publicații. Se spunea în textul amintit: „Cele ce urmează sunt aflate astă-vară de la sătenii din comunele Cărbunești, Petreștii de Sus, Cojani, Bârzenii de Gilort, din județul Gorj. Se știe că în acest județ n-au fost răscoale; ca pretutindeni, însă, 4 Magheru, Vlad, Ion Maghieru-apostol al educației de caractere, Timișoara, 2005, pag. 17

armata a fost împărțită și pe aici pentru a preveni o astfel de eventualitate. O companie din Regimentul optsprezece Gorj de infanterie, a sosit și în Cărbunești. (...) Acești bieți oameni (doi săteni care amenințaseră că dau foc-N.A.), fără nici un fel de judecată, au fost ridicați de la casele lor de soldați, scoși lângă podul de peste Gilort din capul Târgului Cărbunești (Petrești de Sus) și împușcați în fața mulțimii de săteni care se adunaseră. Amănuntele ce mi s-au dat în privința acestei execuții prezintă un deosebit caracter de barbarie. Cei doi oameni... au fost așezați lângă niște tufe din marginea apei, cam la vreo doi metri unul de altul... S-au tras în ei mai multe Salve până a-i omorî pe toți; soldaților, oameni și ei, nu le venea să tragă și să-i omoare, ci cu primele salve i-au rănit numai în mâini și picioare. Amenințările ofițerului i-au silit să își facă pe deplin datoria. Cadavrele celor doi nenorociți au fost puse într-un car, duse la cimitirul din deal și trântite unul peste altul într-o groapă... Câini de ar fi fost și nu li se putea face mai rău. (...) Afară de această execuție au mai avut loc și altele tot în județul Gorj, unde nu au fost răscoale. Așa mai sus, spre Bengești, un biet om-îi zicea Burcăpe care aveau ură mai mulți boieri... a fost împușcat de jandarmii rurali... Am mai auzit și de împușcarea altor trei țărani tot în Gorj spre Bibești. .. “Tânărul profesor își arăta solidaritatea cu țărani din Gorj, județul strămoșilor săi și în care va reveni spre sfârșitul vieții.”⁵

Pregătirea profesională a îmbinat-o cu viața publică, așa cum o făcuseră și marii săi înaintași. Ion Maghiera a luat parte activă la războiul din 1916-1918 ca locotenent în regimentul de artilerie antiaeriană primind decorația „Crucea de război 1916-1918” cu baretele „Dobrogea și Mărășești”. Pe lângă faptele de vitejie, care îi vor aduce și recompensa ostășească, aici îl va întâlni pe Constantin Stănescu, căpitan în rezervă în același regiment și conferențiar la catedra de Acustică și Optică din Universitatea București, un om care îi va influența viața la un anumit moment.

Ion Maghiera a terminat în 1911 Facultatea de Științe din Iași, luându-și licența în specialitatea fizică generală și cristalografie. Profesorul Nicolae Bărbulescu, într-o comunicare ținută la Academia Română în 1975, povestea amănunte despre cariera științifică a lui Ion Maghiera. Astfel, în timpul studenției de la Iași s-a remarcat prin seriozitate. În 1910, când asistentul Constantin Bedreag de la catedra profesorului Dragomir Hurmuzescu, a primit un concediu de studii în străinătate, l-a lăsat ca suplinitor pe Ion Maghiera. În 1913 a devenit preparator la același laborator, unde va funcționa cu întreruperi până în 1920.

De asemenea, după absolvirea facultății de științe, Ion Maghiera frecventează un an cursurile facultății de filosofie, iar în 1914 va absolvi Seminarul Pedagogic. Ideea care a stat se pare la baza acestei decizii a fost ocuparea unui post de profesor secundar, în cazul în care și-ar fi pierdut postul de la universitate. Mai mult, în 1919 Maghiera s-a prezentat la examenul de

5 Maghiera, Ion, Destăinuiri nouă despre împușcarea țeranilor, în NEAMUL ROMÂNESC, nr 43, 30 septembrie 1907

capacitate pentru învățământul secundar, fiind clasificat al II-lea, cu media 9,25. Așa a fost numit profesor titular provizoriu la Liceul Nr 1 „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Chișinău dar nu s-a prezentat niciodată la catedră, în 1920 renunțând definitiv la post.

Prin Constantin Stănescu, Ion Maghiero va obține în 1919 postul de șef de lucrări la laboratorul de fizică moleculară, acustică și optică de la Universitatea București, fiind repartizat la catedra de fizică generală. Începând cu anul 1920, Maghiero va merge în Italia pentru obținerea doctoratului. Timp de doi ani și jumătate se va afla la Roma într-un concediu de studii doar cu plata salariului. Din această perioadă reținem viața grea pe care a înfruntat-o familia Maghiero la Roma, cu resurse materiale puține. Ioana Maghiero a reușit prin devotament, lucra cusături naționale pe care le vindea la cunoscuți, să contribuie la bugetul familiei.

În Italia, Ion Maghiero se va înscrie în anul IV al facultății de fizică de la Universitatea din Roma, fiind obligat să frecventeze toate cursurile și lucrările anului respectiv și să promoveze examenele obligatorii. La finalizarea facultății, Maghiero s-a înscris la doctorat, primind o temă de cercetare experimentală asupra birefringenței magnetice, electrice și accidentale a fumurilor metalice. Își va face lucrarea la Institutul de Fizică al Universității din Roma, având conducător direct pe prof. L. Tieri, directorul adjunct al instituției respective. Își va susține examenul de doctorat la 4 mai 1923 înaintea comisiei prezidate de decanul facultății de științe, G. Fano și având ca membri pe unii dintre cei mai cunoscuți oameni de știință italieni din perioada respectivă: C.M. Corbino, V. Volterra, Em. Paterno, A. Le Surdo, Paravano, L. Tieri ș.a.⁶

După susținerea tezei de doctorat, Ion Maghiero se va întoarce în țară și își va relua funcția de șef de lucrări la Universitatea din București. În decembrie 1924, după o activitate științifică susținută, va fi numit profesor titular provizoriu la catedra de fizică generală de la Școala Politehnică din Timișoara.

Ion Maghiero își va traduce teza de doctorat în limba română și o va multiplica în 1924 la atelierul de litografiat al Facultății de științe din București, dându-i ca titlu: „Cercetări experimentale asupra birefringenței magnetice, electrice și accidentale a fumurilor metalice”. Lucrarea cuprindea 65 de pagini, format de caiet, cu textul scris de mână (perfect caligrafiat). Textul are 6 capitole și se încheie cu un rezumat. Un exemplar din teza redactată în limba română se află în biblioteca Catedrei de fizică a Universității „Politehnica” din Timișoara.⁷

La sfârșitul anului 1923, Maghiero a prezentat la Societatea Română de Fizică din București o comunicare despre cercetările descrise în teza de doctorat. De asemenea, o notă despre teza sa este prezentată în revista Științifică „V.Adamachi”, vol.X, 1923-24, p.438, sub semnătura lui C. G. Bedreag. În 1924, Maghiero s-a ocupat cu metoda Toepler, prin care se pun în evidență

6 Bărbulescu, Nicolae, art.cit., pag 5

7 Bărbulescu, Nicolae, art. cit., pag. 11

neomogenitățile într-un mediu. Va pune la punct această metodă, împreună cu Șt. Vencov, și face din ea o comunicare la Societatea română de fizică, la 9 dec. 1924. Rămânând în același domeniu, la 8 mai 1925, în ședința Societății științifice a Școlii Politehnice din Timișoara, a prezentat conferința „Sur la methode strioscopique (Schlierenmethode)”; în cadrul acestei comunicări a prezentat experiența care face vizibile undele sonore formate de o scânteie electrică iar asistența a trecut prin fața lunetei pentru observare. Procesul verbal al acestei ședințe este consemnat în Bulletin Scientifique de l’Ecole Polytechnique, Timișoara, tom 1, fasc.1, 1925, p.134.⁸

Ion Maghiero a avut șansa să lucreze și să se formeze în școala de fizică de la Iași sub îndrumarea profesorului Dragomir Hurmuzescu, părintele radiofoniei românești. A trecut practic prin toate cele trei centre universitare mari ale țării, stabilindu-se la Timișoara datorită sprijinului pe care l-a primit de la profesorul Victor Vâlcovici, rectorul Școlii Politehnice din Timișoara. Acesta nu va avea ce regreta, Ion Maghiero reușind în scurt timp să pună la punct un laborator de fizică modern care rivaliza cu cele occidentale deși banii au fost foarte puțini.

Reținem din activitatea didactică două momente care să ne facă să înțelegem această personalitate deosebită a istoriei și științei românești. Mai întâi reținem activitatea sa de membru al Comitetului de Direcțiune al Școlii Politehnice Timișoara ca delegat al Consiliului Profesorat(1928) pentru o nouă optică asupra pedagogiei, de luptă împotriva ilegalităților, abuzurilor și fraudelor, pentru o conștiință care să nu fie stăvilită de interesul material. Cel de-al doilea moment se leagă de reformă, asemenea lui Spiru Haret, Maghiero considera că munca cinstită și educația pentru muncă trebuiau să aibă prioritate față de publicarea unui număr cât mai mare de lucrări științifice. Reformele propuse de Ion Maghiero la Timișoara au eșuat în instanță, dar exemplul a fost preluat în alte centre universitare cum ar fi Cluj și București.

În anul 1927, Ion Maghiero va deveni profesor titular definitiv, încă un motiv de a se cufunda în muncă. Cu doi ani mai înainte pierduse pe soția sa Ioana, lucru care îl va afecta o lungă perioadă de timp. Abia în 1929 își va reface viața prin căsătoria cu Alice Voinovici din Timișoara, fiica unui fost colonel sârb din armata austro-ungară, devenit înainte de război profesor de istorie la școala de ofițeri din Timișoara. Vlad Magheru, rodul acestei relații, o consideră și acum cel puțin nefericită pentru destinul familiei.

În timp ce George Magheru s-a căsătorit cu Alice Focșăneanu, o evreică bogată cu care nu putea avea urmași, Ion Maghiero spera să aibe cinci băieți ca urmași, dintre care unul urma să fie medic, unul avocat, un istoric, un diplomat și un profesor. Despre acest eveniment, Vlad Magheru își amintește: „Cum întâmplare nu există, Ion Maghiero nu a reușit să aleagă decât pe Alice Voinovici, fata unui colonel sârb din armata fostei Austro-Ungarii-fată cu liceu care cânta la pian,

⁸ Magheru, Vlad, op.cit, pag. 53

picta, lucra de mână dar avea o concepție politică (minciuna), tocmai concepția împotriva căreia lupta Ion Maghiero în Școala Politehnică din Timișoara. Soția lui era fricoasă, nepractică, indiferentă și hipersensibilă”.⁹ Din această căsătorie au rezultat doi copii: Vlad, născut în 1930, devenit inginer agronom și Ioana, născută în 1931.

După eșuarea reformei inițiate de el la Timișoara, profesorul Maghiero și-a ascuns rana într-o profundă tăcere. Începe să cerceteze trecutul istoric, prezentul pierzându-și din importanță. Intransigent, decide să se retragă din postul de profesor prin pensionare. Avea de gând să se retragă din oraș, să se mute la țară, în satul Cojani din Gorjul străbunilor. Planurile sale, enunțate în documente de familie, vorbeau de continuarea cercetării arhivei familiei și punerea ei în valoare.

Nu a putut să iasă la pensie, era încă la o vârstă când alți universitari abia dădeau măsura posibilităților lor creatoare, iar legăturile sale cu Gorjul au devenit tot mai strânse. Așa cum aminteam, în 1936 publica în săptămânalul „Gorjanul” un articol funerar, iar între anii 1937-1938, Ion Maghiero este autorul seriei de 17 articole istorice cu titlul: „Din trecutul Gorjului” (și al familiei Maghierilor), publicate în săptămânalul cultural, independent „Gorjanul”.

În ordine cronologică, documentele sunt următoarele: 1. 1665-Zapis din 14 octombrie 1714 (1665) prin care Ion Toboșariu din Călnic își vinde partea de moșie lui Vlad Măgheariu și nepotului acestuia, Pătru zis Fleșariu (Gorjanul-anul XIV-Nr. 45-46); 2. 1747-Ocolnică (carte de hotărnicie) dată de patru boieri hotarnici la 26 iulie 1747 pentru hotărnicia moșiei moșnenilor Bârzeieni cum și a părții cumpărate din această moșie de Boerii Bengești (Gorjanul-anul XV-Nr. 26); 3. 1760-Zapisul Radului Măgheriu din anul 1760 prin care își vinde partea de moșie din hotarul Măgherilor, nepotului său popa Ion Măgheriu (Gorjanul-anul XV-Nr. 12-13); 4. 1762-Zapisul Zamfirei, fata lui Constandin, ficiorul Diiacului Radul Găucă ot Mirosloveni din 15 iulie 1762, prin care vinde două răzoare de vie din dealul Negoștilor popei Ion Măgheriu protopopul (Gorjanul-anul XV-Nr. 22); 5. 1765-2 august 1765-Cartea lui Ștefan Racoviță Voevod către dumnealui ispravnicul ot sud Gorj prin care îi poruncește să numească șase boeri din partea moșnenilor Ștefănești care să ia parte la hotărnicia moșiei moșnenilor Bârzeieni (Gorjanul-anul XV-Nr. 1); 6. 1765-Cartea lui Scarlat Grigore Ghica Voevod din 3 nov. 1765 prin care poruncește boierilor hotarnici aleși de dânsul să hotărască moșia moșnenilor Bârzeieni din Gorj (Gorjanul-anul XV-Nr. 2); 7. 1768-Zapisul lui Dumitrașcu sân Stan Bilan și al fiului său Mihai ot Bârzăi din 20 Aug. 1768, prin care își vând partea lor de moșie din hotarul Bârzăianilor popei Ion Măgheriu protopopul (Gorjanul-anul XV-Nr. 29-30); 8. 1769-Porunca Episcopului Partenie al Râmnicului din 7 aprilie 1769, către Protopul Barbu dela Sud. Gorj, plaiul Gilortului pentru a se scuti de dăjdii Protopul Ion Magher pentru 9 Șomîcu, Cornel, Bunoiu, Dumitru, Zestrea Magherilor, Editura Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj, Târgu-Jiu, 2007, pag. 129.

că i-a ars casa (Gorjanul-anul XV-Nr. 23-24); 9. 1770-Zapis din 15 august 1770 prin care dimitru sâu Voina Măgheriu își vinde jumătate din moșia aflată în hotarul Călnicului, vărului său Popa Ion Magheriu Protopopu (Gorjanul-anul XV-nr. 27-28); 10. 1790-Zapisul lui Alisandru sâu Constandin Chițăscu (din 10 februarie 1790) prin care își vinde livadia din Curva (o moșie din Bârzeiu-N.R.), lui Șerban Măgheriu, căpitan de predați (Gorjanul-anul XV-Nr. 27-28); 11. 1799-Cartea lui Alexandru Constandin Moruzi Voevod din 20 aprilie prin care Șerban Magheru este numit Căpitan la căpitania Amărădea sud Gorj (Gorjanul-anul XV-Nr. 33-34); 12. 1802-Cartea marelui spătar din 2 martie 1802 către căpitanul Nițu Zorilescu dela Amaradia, prin care îi poruncește să predea căpitania lui Șerban Magheru, orânduit căpitan în locul lui (Gorjanul-anul XV-Nr. 39); 13. 1821-Scrisoarea lui Lăudat Gălcescu din 10 iulie 1821 către căpitanul Ion Magheru (Gorjanul-Anul XV-Nr. 19-20); 14. 1829-O scrisoare din 14 martie 1829 a lui Constantin Dică, biv vel hatman și caimacam al Craiovei, către vtori vistier Gheorghe Măgheru (Gorjanul-Anul XV-Nr. 42); 1829-Carte de mulțumire dată de boierii din Târgu-Jiu la 10 noembrie 1829 Dumnealui Biv Vtori vistier Gheorghe Magheru, pentru apărarea orașului de jafurile turcilor în timpul războiului ruso-turc din 1828-1829 (Gorjanul-Anul XV-Nr. 18); 16. 1842-1848 Științe date de D-lui paharnic Zamfirache Bâlțeanu, moștenită dela părinți și din vremea dumisale, asupra celor după vremi mai însemnate întâmplări de arderi în județul Gorju și capitala sa Târgu-Jiul (Gorjanul-Anul XV-Nr. 40-41); 1850 sau posterior-Fragment dintr-o scrisoare adresată de generalul Gheorghe Magheru, în timpul exilului, nepotului său Ioniță Gârbea (Gorjanul-Anul XIV-Nr 44).

Din documentele publicate de profesorul universitar Ion Magheru în perioada interbelică aflăm amănunte despre cele „mai însemnate întâmplări de arderi în județul Gorju și capitala sa Târgu Jiului”. Aceste informații se datorează paharnicului Zamfirache Bâlțeanu, personalitate importantă a Gorjului și chiar președinte al Maghistratului în 1844 după cum ne spunea Alexandru Ștefulescu la începutul secolului trecut. Mai reținem că între 1770-1828, pandurii gorjeni s-au opus de mai multe ori turcilor care năvăleau sistematic pentru a jefui mai ales Oltenia. Pandurii s-au aflat în fruntea luptei antiotomane din perioada respectivă deoarece Țara Românească(Muntenia) era lipsită de o armată organizată sub fanarioți iar sălașurile lor cădeau victimă jafurilor. Despre acest lucru, paharnicul Zamfirache Bâlțeanu avea să sublinieze: „În toată această epocă nenorocită, singuri acești „volintiri” și panduri olteni, sub căpitanii lor, din proprie inițiativă și fără sprijinul unei autorități centrale, au cutezat să ție piept Turcilor, izbutind în dese rânduri a-i înfrânge, spălând onoarea țării”.

O primă mențiune se referă la războiul ruso-turc din 1769-1774. În 1770, porojnicul Șerban Magheru, „într-o bătălie ce a avut cu o numeroasă armie de Turci cu altirie(artilerie) la satul Preajba lângă hotarul Târgu Jiului, printr-o lovitură de tun chiar asupra spargerii oștirii turcești au murit vitejește(...) Și

după această bătălie îndată s-au ars de către Turci ca mai mult de jumătate orașul Târgu-Jiului”.

Următorul eveniment îl înregistrăm la 18 Ghenar 1800: „Au venit în orașul Târgu-Jiul un Amet Beiu Vidinlâu cu oștire, cu a cărui venire, după arderea la vreo câteva case, prinzând dintre boerii orășani pă stolnicu Barbu Viișoreanu și pă paharnicu Zamfirache Bâlțeanu i au dus ca robi la Dii, unde țiindu-i în prinsoare nooă luni, după o dare însemnată de bani au scăpat.”

Un alt eveniment s-a petrecut la 27 aprilie 1802 „în ziua care și plecaseră boerii craioveni la Vâlcan în Austriia și care și care se afla aicea în orașul Târgu-Jiul fugiți din capitala Craiovei de spaima pentru eșirea în țară a cârjaliilor cu căpitanul lor Manaf Ibrahim, ajungând în orașul Târgu-Jiu pe lângă alte jefuiri în județ au dat foc și orașului arzând mai mult de jumătate, între care ardere și o biserică”.

Peste doar patru ani, la 15 august 1806, evenimentele s-au întâmplat din nou. Aflăm din nou că au fost arse mai multe case din Târgu-Jiu și că a fost prins chiar unul dintre ispravnici și mai mulți oameni cu stare care au trebuit să își plătească libertatea. Turcilor li s-a înfundat după ce au jefuit casele vistierului Șerban Magheru din satul Bârzeiu, „cel care se afla căpitan al poterilor județului, carele lipsind în județ i au dat foc caselor și tuturor împrejmuirilor caselor lăcuitarilor din acel sat, aflându-să mai toți dintre cei rădicați cu arme. Și de acolo pomenitul Bechir pornind la satul Piscoiu locul unde să afla pomenitul Magher cu ai săi, unde și începându-să bătaia, după o sângeroasă luptă și cu mare paguba Turcilor”.

Tot paharnicului Zamfirache Bâlțeanu îi datorăm povestirea unor importante fapte de arme din cariera viitorului general Gheorghe Magheru. În contextul războiului ruso-turc din 1828-1829, teritoriul românesc a devenit din nou teatru de război iar pandurii în prim-planul acestei confruntări. Despre corpul pandurilor aflăm că „alergară bucuroși a se bate contra turcilor”, după cum spunea un contemporan. Despre Gheorghe Magheru aflăm de la Ion Heliade Rădulescu că „recrută prin singura sa influență mai multe sute de voluntari și se duse cu dâșii de se puse sub comanda generalui Geismar, comandantul trupelor operative ruse din Oltenia”.

Pandurii, printre ale căror căpetenii regăsim și pe Gheorghe Magheru, vor avea drept misiune să înfrunte ofensiva turcească. Deși Craiova a scăpat ca urmare a cooperării între panduri și ruși, Cernețiul a avut o soartă crasă după cum aflăm de la Zamfirache Bâlțeanu „la 1828 avg 30...în urma arderei orașului Cernețu, năvălind și în orașul Târgu Jiului, turcii ostroveni, pentru același sfârșit (scop), i-au și dat foc”.

Salvarea orașului Târgu-Jiu a venit de la Gheorghe Magheru și pandurii săi. Zamfirache Bâlțeanu povestește că la Târgu-Jiu venise „dumnealui Gheorghe Maghieru, fostul atunci capziman al tuturor poterilor Valahiei Mici, cu un puțin

număr de rumâni viteji în trebuință de a se aduna toți poterașii județului spre mergere iarăși în județul Mehedințului de unde venisă cu puține zile mai înainte. A căruia întâmplare din venire în acea vreme au fost norocirea de a nu să prefacă orașul cu totul în cenușe, căci năvălind asupra-le în vremea când dedesă foc uliței despre podu Jiului, prin sângeroasă războire i-au și răspândit careși încotro au putut apuca, rămânând în loc și trei răniți. Și pricina care au putut a-i scăpa în acel ceas au fost întâiu întunecul nopții ce i-au apucat în războire și al doilea zătignirea ce au pricinuit binele ce au făcut orașului cu potolirea focului ce mergea a-l prefacă în cenușe și după care s-au ars numai 18 case de cele de rând. După care, însă, tot într-aceia noapte, fără a simți osteneală sau descorajare de numeroasele oștiri turcești ce să afla în părțile Mehedințului, la satul Glogova, s-au luat după dâșii chiar cătră acele locuri, pe care ajungându-i supt dealul Bojorăscului, după o de iznoavă cruntă războire, au mai căzut răniți dintr-înșii și alți zece împreună cu căpetenia lor Ghioler Asan. Iar dintr-ai pomenitului capziman numai unul din cei aflați împreună. Pă care prinși i-au dus la ghenărarul Gaizmar, comandirul oștirilor rusăști ce se afla la Cioroiu”. (Gorjanul, anul XIV, nr. 40-41).

Luptele nu s-au terminat aici. Turcii aveau în plan să atace Craiova din mai multe direcții, o armată urmând să treacă prin Gorj. Magheru va reuși să scrie o pagină de adevărat eroism la Șișești, la marginea orașului Târgu-Jiu.

Serialul despre istoria familiei Magheru și, implicit fapte și oameni din istoria Târgu-Jiului, s-a întrerupt brusc prin moartea autorului. Unele din documentele despre Magheri au ajuns totuși la public prin grija familiilor lui Ion Maghieru, e vorba de fiul său, Vlad Maghieru, și George Magheru, e vorba de Alice Magheru, soția care i-a supraviețuit foarte mult timp.¹⁰

Necrologul lui Ion Maghieru, făcut de profesorul Pompiliu Nicolau, ne lasă o imagine deosebită a acestei personalități: „, Ion Maghieru a fost un mare profesor. Profesor la catedră, profesor în laborator, profesor în consiliile profesionale, profesor în societate, profesor pentru toți și în toate împrejurările. Dar înainte de toate, Ion Maghieru a fost un om, un om minunat în toată accepția cuvântului: vorba lui era vorbă, hotărârea lui hotărâre, prietenia lui prietenie. Iubitor de adevăr până la fanaticism, nu s-a dat la o parte niciodată de la nici o oboesală, de la nici un sacrificiu, pentru a-l afla și a-l apăra, contra oricui și în orice împrejurare, pe față, cavalereste, fără teamă, fără prihană și fără ură. În viața publică a fost un militant al datoriei îndeplinite până la capăt. Severitatea lui gravă și ireductibilă față de racilele organismelor publice, ce în mod normal intrau în angrenajul activității lui de profesor și om al societății noastre de azi, nu era întrecută decât de profunda lui corectitudine și punctualitate cu care el însuși făcea față îndatoririlor sale...”¹¹

Mormântul lui Ion Maghieru se găsește la Timișoara, un oraș pentru care a

10 Șomîcu, Cornel, Un târgujan de odinioară: Ion Maghieru despre familia sa în OAMENI ȘI FAPTE DIN TÂRGU-JIUL DE ALTĂDATĂ, Editura Măiastra, Târgu-Jiu, 2010, pag. 41-52

11 Ibidem

făcut foarte multe dar într-o perioadă scurtă de timp(14-15 ani). Pentru faptul că a redescoperit Gorjul și rădăcinile familiei sale, pentru cele făcute pentru istoria națională de către Magheri, memoria lui Ion Maghieru merită mai mult.

Opera sa pedagogică, prezentă mai ales la Timișoara, poate fi descoperită, măcar ca și idee, de către studenți în „Îndemnuri către studenți”, text intrat în posesia noastră prin intermediul lui Vlad Maghieru: „...Aveți în fața voastră câțiva ani pe care îi veți petrece în această școală superioară, anii pe care trebuie să-i priviți cu deplină conștiință și cu deplină seriozitate. Sunt ani hotărâtori pentru tot restul vieții și carierei voastre.

Sunteți tineri, încă copiii aproape, aveți în față tot viitorul, toate posibilitățile. De voi, de felul în care veți înțelege să folosiți acești ani atârnă ca acest viitor să fie cât mai rodnic. Și când întrebuințez acest cuvânt înțeleg nu numai un viitor rodnic pentru fiecare individual ci un viitor pe care îl puteți face rodnic pentru scumpa noastră patrie.

În domeniul vast al tehnicii vi se deschide în țara noastră un câmp de acțiune nelimitat. Aproape totul este de făcut. N-avem șosele, n-avem canale, n-avem căile ferate necesare, n-avem irigații, n-avem indiguiuri, n-avem poduri, n-avem captate izvoarele de energie naturală(ccăăderi de apă, gaz metan, petrol), n-avem valorificate unele bogății ale subsolului, n-avem urbanism, nici edilitate. O nesfârșită serie de **n-avem**.

Suntem datori să facem ca acest **n-avem** să înceteze, și voi sunteți chemați să îndepliniți aceasta. Vă văd ca pe o oștire tânără, ca pe recolta de energie a țării, menită să realizeze această izbândă pe care o visăm cu toții.

Dar izbânda fără pregătire nu e cu puțință. „Ex nihilo nihil”(din nimic, nimic nu se poate face), e valabil și aci ca pretutindeni. Unica voastră datorie în acești ani de școală este pregătirea în vederea luptei de mai târziu. Pregătire serioasă, deplină, prin studiu, prin muncă zilnică, neobosită.

Evoc înaintea voastră o legendă cu tâlc adânc, din mitologia germanică, legenda lui Siegfried. Eroul voește să scape pe valkyria Brunchilda, vrăjită de spiritele rele și dormind în mijlocul unor flăcări. Va avea de luptat cu greutăți uriașe, cu balauri, cu vrăjitori, cu puteri infernale. Îi trebuie o armură. Din frânturile ruginite ale spadei tatălui său își făurește o spadă nouă, o spadă de oțel, o spadă tare și strălucitoare. Spada și-o făurește însuși, însuși o bate înroșită în foc pe nicovală și însuși o căleşte; numai așa e sigur că va putea avea nădejde în ea. Cu spada ce și-a făurit însuși pornește la luptă și izbândește.

Înainte de a intra în lupta vieții vă trebuiesc și vouă arme. Arme bune, arme tari, arme sigure. Aceste arme trebuie să vi le făuriți singuri și ele sunt două: pregătirea voastră științifică, tehnică și pregătirea voastră morală. Una fără alta nu valorează nimic, sau prea puțin.

Pregătirea științifică v-o dă școala și o căpătați prin muncă și stăruință.

Pregătirea morală v-o dă și școala dar e mult lăsată la propriile voastre

forțe. În ce constă această pregătire? În dobândirea acelor însușiri care determină personalitatea, caracterul, voința, hotărârea, corectitudinea deplină, lealitate, iubire adevărată de țară.

Nu vă risipiți forțele: nu vă ocupați de ceea ce se numește azi pe nedrept-politică.. Observați relele din jurul vostru când aveți prilejul, meditați când aveți răgaz asupra cauzelor și remediilor posibile. Dar nu vă gândiți că sunteți chemați a participa la aceste frământări, nici a da soluții, azi. Acest rol îl veți avea mai târziu, după școală, inevitabil. Pregătiți-vă deci. Nu vă risipiți forțele, căci sunt prea prețioase și datoria ce vă stă în față e prea mare și prea grea. Întindeți numai resorturile personalității voastre la maximum, ridicăți potențialul vostru sufletesc la un nivel cât mai înalt, în deplină tăcere. Așa cum ne spune preotul în biserică: „Sus să avem inimile!”

Și când veți păși la luptă, în fața spadei voastre ascuțite și de oțel fin, nu va fi dușman care să poată rezista!”¹²

Ion Maghieru a fost cea mai importantă personalitate dată de această ilustră familie în secolul XX și susținem acest lucru în condițiile în care talentul artistic al lui George Magheru a fost cunoscut de mulți contemporani.

Bibliografie:

1. Cernovodeanu, Paul, Ștefan, Marian, Pe urmele Magherilor, Editura Sport-Turism, București, 1983.
2. Magheru, Vlad, Ion Maghieru-apostol al educației de caractere, Timișoara, 2005.
3. Șomîcu, Cornel, Bunoiu, Dumitru, Zestrea Magherilor, Editura Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj, Târgu-Jiu, 2007.
4. Societatea de Științe Istorice, filiala Gorj, General Gheorghe Magheru-in memoriam, Bicentenarul nașterii, Editura Rhabon, Târgu-Jiu, 2004.
5. Damian, Ion, Maghieru, Vlad, Ion Maghieru, biografie oficială a Catedrei de Fizică din Universitatea de Vest Timișoara.

¹² Maghieru, Ion, Îndemn pentru studenți, inedit, Colecția de Documente Magheru.

Ion Maghieru

Ion Magheru subofițer din armata română

Ion Magheru plutonierul Cappel și sublocotonentul Floru